



**ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΚΡΗΤΗΣ
ΝΟΜΟΣ ΡΕΘΥΜΝΗΣ
ΔΗΜΟΣ ΡΕΘΥΜΝΗΣ**

**ΕΡΓΟ: ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ ΑΝΑΠΛΑΣΗΣ ΣΕ ΟΙΚΙΣΜΟΥΣ
ΤΗΣ ΔΗΜΟΤΙΚΗΣ ΕΝΟΤΗΤΑΣ ΝΙΚΗΦΟΡΟΥ
ΦΩΚΑ**

**ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ: Ε. Π. ΚΡΗΤΗΣ ΚΑΙ ΝΗΣΩΝ ΑΙΓΑΙΟΥ 2007-
2013 ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΤΑΜΕΙΟ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ
ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ (ΕΤΠΑ)**

ΤΕΧΝΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ

Α. ΣΚΟΠΟΣ

Η μελέτη αυτή συντάσσεται με αντικείμενο την επισκευή, αποκατάσταση και βελτίωση του εσωτερικού οδικού δικτύου των οικισμών **Αγ.Κωνσταντίνου ,Μούντρος , Ζουρίδι , Ανω Βαλσαμόνερο και Καλονύχτη**. της Δ.Ε. Νικηφόρου Φωκά του Δήμου Ρεθύμνης.

Η επέμβαση αυτή έχει σκοπό, παράλληλα με τη λειτουργική αποκατάσταση των οδοστρωμάτων, την απαλλαγή της εικόνας των δρόμων από στοιχεία ξένα προς το αυθεντικό τους ύφος και διαφοροποιημένα ή παραποιημένα.

Εκτός απ' αυτό, ο τελικός σκοπός αυτής της προσπάθειας, είναι να αποδοθεί στον οικισμό, χωρίς επέμβαση σε ιδιωτικούς χώρους, το πρότυπο και το έναυσμα να τηρήσουν οι διάφορες κατασκευές που θα γίνουν στο μέλλον, τα τυπολογικά χαρακτηριστικά της αυθεντικής τοπικής αρχιτεκτονικής.

Βεβαίως, δεν είναι δυνατόν σύγχρονες κατασκευές να γίνουν ως πλήρης απομίμηση των παλαιών. Αυτό είναι πολύ δύσκολο τεχνικώς, και δεν πρόκειται να οδηγήσει σε πλήρη αποκατάσταση μορφών. Εξ άλλου είναι και προσπάθεια οικονομικώς επιβαρυνμένη. Όμως, ο σεβασμός ορισμένων κανόνων, στις γενικές αναλογίες, τα σχήματα και την πλοκή των επί μέρους όγκων, όπως και σε ορισμένες χαρακτηριστικές λεπτομέρειες, μπορούν να βοηθήσουν στην επίτευξη του σωστού ύφους του συνόλου με μεγάλη επιτυχία.

Η πρωτοβουλία αυτή του Δήμου Ρεθύμνης είναι και επίκαιρη και έγκαιρη:

Επίκαιρη, γιατί η τουριστική κίνηση της Κρήτης αυξάνεται, όπως αυξάνεται και η ροπή των Ευρωπαίων ταξιδιωτών προς την γνωριμία με τοπικά παραδοσιακά στοιχεία (εξ ου και η ανάπτυξη Ευρωπαϊκών δικτύων διαδρομών περιπάτων και μονοπατιών). Επομένως τα χωριά της περιοχής θα είναι προετοιμασμένα με ένα δίκτυο δρόμων να υποδεχτούν και να οδηγήσουν στο εσωτερικό τους επισκέπτες.

Έγκαιρη είναι επειδή οι οικισμοί , σε πολύ μεγάλο βαθμό διατηρούν την αυθεντική των μορφή και τυπολογία. Κατά συνέπεια, όταν η διοχέτευση κινήσεως και απασχόλησης συνεπιφέρει και οικοδομική δραστηριότητα, θα υπάρχει ήδη το πλαίσιο και η βάση για τον χειρισμό και την ορθή καθοδήγηση αυτής της επεμβάσεως, που κατ' ανάγκην θα γίνει από επί μέρους ιδιωτικές προσπάθειες. Τονίζεται πάντως ότι θα πρέπει να αποφευχθεί ο κεντρικός σχεδιασμός των επί μέρους οικοδομήσεων γιατί συνεπάγεται τυποποίηση, έστω και όχι αμέσως ορατή.

Β. ΑΡΧΕΣ

Λειτουργικά

Ειδικά στους μελετούμενους οικισμούς , οι δρόμοι είναι στενοί, ανισοπλατείς και μη ευθύγραμμοι, αποτελούν κατά κανόνα και την μοναδική πρόσβαση προς τα κτίρια και ιδιοκτησίες.

Επομένως κατ' αρχήν θα πρέπει να διατηρηθεί η βατότης από τροχοφόρα, που εκτός από την μεταφορά προσώπων, είναι απαραίτητα για πλήθος εργασιών αυτών των κοινοτήτων και την εν γένει ζωή τους.

Βεβαίως η ύπαρξη τροχοφόρων συνεπιφέρει και το πρόβλημα της στάθμευσης, η επίλυση του οποίου εκφεύγει από τα όρια αυτής της μελέτης. Είναι όμως αναγκαίο να επισημανθεί η ύπαρξή του, τόσο από πλευράς λειτουργικής, όσο και από αισθητικής, δεδομένου ότι οι μορφολογικοί κανόνες του σχήματος των οχημάτων είναι εντελώς αντίθετοι με το ύφος

των παραδοσιακών χώρων. Άρα η συγκέντρωση μεγάλων ομάδων αυτοκινήτων, σε χώρους στάθμευσης, θα πρέπει να ελεγχθεί και από την άποψη της οπτικής εντυπώσεως. Επίσης πρέπει, όσο και αν είναι δυσάρεστο να περιορισθεί η συνήθεια να αφήνει καθ' ένας το αυτοκίνητό του μπροστά στην πόρτα του σπιτιού του.

Μορφολογικά

Από την άποψη της χαράξεως των δρόμων, αυτή όπου υπάρχει σήμερα έχει προκύψει από μακροχρόνιες διαδικασίες σχηματισμού του ιστού των χωριών, και επομένως πρέπει να γίνει σεβαστή όπως είναι σήμερα. Προς αυτή τη διατήρηση συνηγορεί και η εμπλοκή ιδιοκτησιακών θεμάτων που αν θιγούν, θα προκαλέσουν δικαιολογημένες δυσaráσκειες και αντίδραση προς την όλη ιδέα. Επομένως η χάραξη των δρόμων πρέπει να μείνει ως έχει.

Μέσα

Τα μέσα για την πραγματοποίηση της διαμορφώσεως των δρόμων, είναι αφ' ενός μεν η εκ νέου οδοστρωσία, αφ' ετέρου δε η δημιουργία ειδικών κατασκευών, φωτιστικά σώματα και παρόμοια στοιχεία, συμπληρωματικά της βασικής μορφής. Τα μέσα και στοιχεία αυτά περιγράφονται στην Τεχνική Περιγραφή που ακολουθεί.

Ανακεφαλαιωτικά, από τη βασική αυτή ανάλυση προκύπτουν οι ακόλουθες βασικές αρχές της προτάσεως.

1. Οι δρόμοι των οικισμών θα πρέπει να είναι βατοί από τροχό.
2. Η χάραξη των δρόμων δε θα μεταβληθεί σε κανένα σημείο.
3. Δεν θα γίνουν επεμβάσεις στα κτίρια και τις ιδιοκτησίες.

Γ. ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ

Ο προϋπολογισμός του έργου ανέρχεται στο ποσόν των **915.000 €**

Δ. ΤΕΧΝΙΚΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ

ΟΙΚΙΣΜΟΥ ΜΟΥΝΤΡΟΥΣ

Το αντικείμενο της Μελέτης είναι η ανάπλαση τμήματος του οικισμού του Μούντρος. Ο οικισμός ανήκει στον πρώην Δήμο Νικηφόρου Φωκά, ο οποίος έχει ενσωματωθεί πλέον στο Δήμο Ρεθύμνου, και βρίσκεται 23 χιλιόμετρα νοτιοδυτικά της πόλεως του Ρεθύμνου, σε ημιορεινή θέση υψομέτρου 280 μέτρων. Το Μούντρος αναφέρεται σε βενετσιάνικες απογραφές ήδη από το 16^ο αιώνα, ενώ ο Ιταλός αρχαιολόγος Giuseppe Gerola, ο οποίος ήρθε στην Κρήτη γύρω στο 1900 και παρέμεινε επί δύο χρόνια, με σκοπό την καταγραφή και τη φωτογράφιση των ενετικών μνημείων, αναφέρει ότι επισκέφθηκε μία ενετική κατοικία στο Μούντρος με επιγραφή στο ανώφλιο της πόρτας από την Αινειάδα του Βιργίλιου. Η περίοδος της ενετοκρατίας λοιπόν έχει συντελέσει σημαντικά στη διαμόρφωση του αρχιτεκτονικού χαρακτήρα του οικισμού, ο οποίος διατηρείται μέχρι σήμερα σχεδόν αναλλοίωτος.

Η εν λόγω λοιπόν μελέτη καλείται να καλύψει συγκεκριμένες απαιτήσεις του Δήμου με σκοπό τη βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων της περιοχής. Οι απαιτήσεις αυτές, αφορούν:

- τις λειτουργικές και αισθητικές αναπλάσεις αναβάθμισης κοινόχρηστων χώρων (όπως είναι οι πλακοστρώσεις, οι χώροι πρασίνου, χώροι στάσης των περαστικών)
- την τοποθέτηση φωτισμού τόσο για ασφαλή πρόσβαση στους κοινόχρηστους χώρους όσο και για τη συνολική ανάδειξη τους, και
- τη δημιουργία πρόσβασης για άτομα με προβλήματα όρασης.

Οι παρεμβάσεις αυτές θα πρέπει να γίνουν παράλληλα με τη διατήρηση της κίνησης των τροχοφόρων στους δρόμους της περιοχής.

Για την εφαρμογή της μελέτης μάς δόθηκε υφιστάμενη τοπογραφική αποτύπωση, η οποία, μετά από μικρού βαθμού τροποποιήσεις και σημειακές διορθώσεις και προσαρμογές, αποτέλεσε το βασικό υπόβαθρο για το επόμενο στάδιο του σχεδιασμού.

Η επί τόπου επίσκεψη και η φωτογραφική τεκμηρίωση της υπό μελέτη περιοχής βοήθησαν σημαντικά στον καθορισμό των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών της, καθώς και στον εντοπισμό των ελλείψεων που απαιτούνταν να αντιμετωπισθούν. Διαπιστώθηκε λοιπόν, όπως αναφέρθηκε και προηγουμένως, ότι τα στοιχεία της ενετικής περιόδου κυριαρχούν στο τμήμα αυτό του οικισμού, τόσο στην αρχιτεκτονική όσο και στην ευρύτερη πολεοδομική κλίμακα. Συγκεκριμένα, οι

κατοικίες, οι οποίες αποτελούν σχεδόν την αποκλειστική χρήση της περιοχής, είναι κατασκευασμένες από πέτρα σε ανοιχτούς χρωματισμούς, ενώ μία πληθώρα στοιχείων προδίδουν την προσαρμοσμένη στα τοπικά δεδομένα ενετική τους καταγωγή, όπως τα περιθυρώματα με ημικυκλικές ή, σπανιότερα, αετωματικές απολήξεις, τα διακοσμητικά γείσα, οι θολωτές, οξυκόρυφες στοές κ.ά. Επιπλέον, οι δρόμοι είναι ιδιαίτερα στενοί, με τη χρήση τους να περιορίζεται κατά κύριο λόγο στην εξυπηρέτηση των κατοίκων, ενώ εμφανίζουν σε λιγοστά σημεία μικρές διαπλατύνσεις, λειτουργώντας ως υποτυπώδους μορφής πλατείες. Σε αρκετά σημεία, οι διαδοχικές και ακανόνιστες τοπικές επιδιορθώσεις τούς έχουν πλέον καταστήσει λειτουργικά και αισθητικά ανεπαρκείς. Ο αστικός εξοπλισμός είναι σχεδόν ανύπαρκτος, περιοριζόμενος σε κάποιες κρήνες και σε μικρής κλίμακας διαμορφώσεις, ενώ υπάρχει σχεδόν παντελής έλλειψη σε κοινόχρηστα καθιστικά, κάδους απορριμμάτων και δημόσιο φωτισμό. Έλλειψη υπάρχει επίσης σε οργανωμένους χώρους πρασίνου (παρτέρια, δέντρα κλπ), ενώ οι υπάρχουσες φυτεύσεις είναι ανεπτυγμένες με ελάχιστο ή και καθόλου σχεδιασμό.

Μετά την αξιολόγηση των παραπάνω στοιχείων προχωρήσαμε στην εκπόνηση της μελέτης, ξεκινώντας με τον καθορισμό των στόχων. Σύμφωνα λοιπόν με τις ανάγκες που η αναθέτουσα υπηρεσία μας επεσήμανε αλλά και τις δικές μας παρατηρήσεις, το έργο καλείται να επιτύχει τα παρακάτω:

- αναβάθμιση των υφιστάμενων κοινόχρηστων εκτάσεων και δημιουργία νέων λειτουργικών χώρων με σύγχρονη αισθητική
- εξασφάλιση της προσβασιμότητας από ΑΜΕΑ και μη σε όλους τους υπό ανάπλαση χώρους
- ανάπτυξη οικολογικής συνείδησης - οικονομία
- ανάδειξη των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών της τοπικής αρχιτεκτονικής κληρονομιάς
- δημιουργία μιας ήπιας παρέμβασης μέσα από την απλότητα και λιτότητα της κατασκευής
- οριοθέτηση της υπό μελέτη περιοχής καθώς και ενιαίος σχεδιασμός των παρεμβάσεων
- αύξηση της ελκυστικότητας της περιοχής
- βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων.

Έχοντας όλα αυτά τα δεδομένα υπόψη, αντιμετωπίσαμε την εν λόγω μελέτη με τον ακόλουθο τρόπο. Το σημαντικότερο ίσως ζήτημα που έπρεπε να αντιμετωπιστεί ήταν η επιλογή του υλικού της δαπεδόστρωσης. Η χρήση ορθογωνισμένης ντόπιας πέτρας σε ανοιχτούς χρωματισμούς θεωρήθηκε η καταλληλότερη, καθώς αποκαθιστά σε σημαντικό βαθμό τον αλλοιωμένο από τις μεταγενέστερες επεμβάσεις χαρακτήρα του οδικού δικτύου του τμήματος αυτού του οικισμού. Επιπλέον, η μεγάλη της συνάφεια με την αντίστοιχη πέτρα που χρησιμοποιείται ως δομικό υλικό στις περισσότερες από τις κατοικίες της περιοχής, συμβάλλει σε μεγάλο βαθμό στην ισορροπημένη ενοποίηση της επέμβασης με την υπάρχουσα κατάσταση, ενώ παράλληλα συντελεί με το βέλτιστο τρόπο στην ανάδειξη ενός από τα βασικότερα χαρακτηριστικά του οικισμού. Οι πλακοστρώσεις αυτές οριοθετούνται εκατέρωθεν από ζώνες του ίδιου υλικού, στη μορφή όμως εδών φιλέτων πλάτους 10 εκατοστών, οι οποίες εξυπηρετούν το σαφέστερο διαχωρισμό, και ταυτόχρονα την ομαλότερη μετάβαση από το κατακόρυφο στο οριζόντιο επίπεδο, από τον ιδιωτικό στο δημόσιο χώρο, από την επέμβαση στην υπάρχουσα κατάσταση. Αντίστοιχο ρόλο παίζουν και οι ζώνες πλάτους 2 μέτρων από τα ίδια αυτά φιλέτα, που τοποθετούνται στα όρια της περιοχής μελέτης και κάθετα προς τον άξονα του εκάστοτε δρόμου, σηματοδοτώντας τη μετάβαση σε αυτήν. Παράλληλα προς την κατεύθυνση των δρόμων και σε απόσταση 35 εκατοστών κατά προσέγγιση από τη μία παρεία τους τοποθετείται επίσης όδευση για άτομα με προβλήματα όρασης, κατασκευασμένη από ειδικές για την περίπτωση ανάγλυφες πλάκες, πλάτους 30 εκατοστών και χρώματος γκρι-μπεζ.

Η γενικότερη στενότητα του οδικού δικτύου περιορίζει την εκμετάλλευση των κοινόχρηστων χώρων ουσιαστικά στις δύο μικρές πλατείες της υπό μελέτη περιοχής, από τις οποίες η πρώτη αναπτύσσεται γύρω από το ναό του Αγίου Κωνσταντίνου και η δεύτερη στο ανατολικότερο τμήμα της. Σε αυτές προτείνεται η δημιουργία πέτρινων καθιστικών, με ενιαία σχεδιαστική αντιμετώπιση και μορφή προσαρμοσμένη στις εκάστοτε ανάγκες και δυνατότητες. Στην πρώτη προτείνεται και η δημιουργία ενός ξύλινου καθιστικού με τραπέζι.

Αντίστοιχη είναι και η αντιμετώπιση των χώρων φύτευσης, οι οποίοι στις περισσότερες περιπτώσεις τοποθετούνται σε συνδυασμό με κάποιο καθιστικό. Τα προβλεπόμενα προς φύτευση είδη συμβάλλουν στην περιβαλλοντική αναβάθμιση της περιοχής. Έτσι, το ύψος και το πλάτος ανάπτυξης των δέντρων και των θάμνων που προτείνονται είναι κατάλληλα έτσι ώστε να έχουν τις αναγκαίες και απαιτούμενες διαστάσεις τόσο για να μην δημιουργούνται προβλήματα στη κίνηση

πεζών και οχημάτων, αλλά συγχρόνως να συμβάλλουν στη βελτίωση των συνθηκών κίνησης των πολιτών, αλλά και στη βελτίωση του μικροκλίματος της περιοχής με την κατάλληλη σκίαση το καλοκαίρι και την ανεμπόδιστη ηλιοφάνεια το χειμώνα.

Περιβαλλοντικός περιορισμός ως προς τη φύτευση αποτελεί και η επιλογή τέτοιων ειδών φυτών τα οποία δεν δημιουργούν προβλήματα αλλεργίας στους κατοίκους της περιοχής κατά την περίοδο της άνοιξης. Επίσης, τα φυτά που χρησιμοποιούνται έχουν μικρές απαιτήσεις σε θρεπτικά στοιχεία και νερό, συμβάλλοντας κατά τον τρόπο αυτό στην εξοικονόμηση νερού. Τέλος, για λόγους ενίσχυσης της εντοπιότητας τα φυτά που χρησιμοποιούνται επιλέγονται από μία γκάμα φυτών της τοπικής χλωρίδας.

Τέλος, τοποθετούνται φωτιστικά σε όλη την έκταση της υπό μελέτη περιοχής, κατά κύριο λόγο επιτοίχια, καθώς η στενότητα των δρόμων επιτρέπει μόνο σε λιγοστά σημεία την τοποθέτηση επίστυλων, και κάδοι απορριμμάτων στα καταλληλότερα για την εξυπηρέτηση των κατοίκων σημεία.

ΟΙΚΙΣΜΟΥ ΚΑΛΟΝΥΚΤΗ

Το αντικείμενο της Μελέτης είναι η ανάπλαση τμήματος του οικισμού του Καλονύκτη. Ο οικισμός ανήκει στον πρώην Δήμο Νικηφόρου Φωκά, ο οποίος έχει ενσωματωθεί πλέον στο Δήμο Ρεθύμνου, και βρίσκεται 15 χιλιόμετρα νοτιοδυτικά της πόλεως του Ρεθύμνου, πάνω στο λόφο Νικηφόρο και σε υψόμετρο 270 μέτρων. Σύμφωνα με την παράδοση, ο οικισμός οφείλει το όνομά του σε περιστατικό που διαδραματίστηκε κατά την εκστρατεία του Νικηφόρου Φωκά στην Κρήτη, το Μάρτιο του 961 μ.Χ. Ο Βυζαντινός αυτός στρατηγός και μετέπειτα αυτοκράτορας θεωρείται και ο ιδρυτής του οικισμού, ωστόσο, σύμφωνα με άλλη άποψη, ο οικισμός προϋπήρχε με την ονομασία Λεβεντοχώρι. Κατά τη διάρκεια των αιώνων που ακολούθησαν, οι διάφορες ιστορικές περιόδους συνετέλεσαν σε μικρό ή μεγάλο βαθμό στη διαμόρφωση του χαρακτήρα του οικισμού. Ιδιαίτερα σημαντική ήταν η περίοδος της ενετοκρατίας, με εμφανή απομεινάρια ακόμα και σήμερα, ανάμεσα στα οποία ένας πλέον χωρίς λειτουργία μύλος και κάποιες εκκλησίες.

Η εν λόγω λοιπόν μελέτη καλείται να καλύψει συγκεκριμένες απαιτήσεις του Δήμου με σκοπό τη βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων της περιοχής. Οι απαιτήσεις αυτές, αφορούν:

- τις λειτουργικές και αισθητικές αναπλάσεις αναβάθμισης κοινόχρηστων χώρων (όπως είναι οι πλακοστρώσεις, οι χώροι πρασίνου, χώροι στάσης των περαστικών)
- την τοποθέτηση φωτισμού τόσο για ασφαλή πρόσβαση στους κοινόχρηστους χώρους όσο και για τη συνολική ανάδειξη τους, και
- τη δημιουργία πρόσβασης για άτομα με προβλήματα όρασης.

Οι παρεμβάσεις αυτές θα πρέπει να γίνουν παράλληλα με τη διατήρηση της κίνησης των τροχοφόρων στους δρόμους της περιοχής.

Για την εφαρμογή της μελέτης μάς δόθηκε υφιστάμενη τοπογραφική αποτύπωση, η οποία, μετά από μικρού βαθμού τροποποιήσεις και σημειακές διορθώσεις και προσαρμογές, αποτέλεσε το βασικό υπόβαθρο για το επόμενο στάδιο του σχεδιασμού.

Η επί τόπου επίσκεψη και η φωτογραφική τεκμηρίωση της υπό μελέτη περιοχής βοήθησαν σημαντικά στον καθορισμό των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών της, καθώς και στον εντοπισμό των ελλείψεων που απαιτούνταν να αντιμετωπισθούν. Διαπιστώθηκε λοιπόν ότι, παρά την ύπαρξη διάσπαρτων μορφολογικών στοιχείων της ενετικής και της παραδοσιακής κρητικής αρχιτεκτονικής (όπως τα περιθυρώματα με ημικυκλικές απολήξεις, τα διακοσμητικά γείσα, οι καμάρες κ.ά.), οι αρχιτεκτονικές εξελίξεις κατά τη διάρκεια του 20ού αιώνα έχουν συμβάλλει με εξίσου καθοριστικό τρόπο στη διαμόρφωση της σημερινής εικόνας του οικισμού. Έχει εμφανιστεί έτσι ένας μεγάλος αριθμός αποκατεστημένων με σύγχρονα υλικά ή και εξ ολοκλήρου νεόδμητων οικοδομών, οι οποίες βέβαια διατηρούν έως ένα βαθμό τα προαναφερόμενα χαρακτηριστικά των προγενέστερων περιόδων. Περνώντας στην πολεοδομική κλίμακα, το οδικό δίκτυο του τμήματος αυτού του οικισμού είναι εξαιρετικά στενό, με εξαίρεση το δρόμο που διέρχεται μπροστά από το δημοτικό σχολείο. Σε αρκετά σημεία των δρόμων, οι διαδοχικές και ακανόνιστες τοπικές επιδιορθώσεις τούς έχουν πλέον καταστήσει λειτουργικά και αισθητικά ανεπαρκείς. Ο χώρος εξάλλου μπροστά από το σχολείο έχει τη μορφή μικρής πλατείας και είναι ο μοναδικός του υπό μελέτη τμήματος με κάποιες περαιτέρω δυνατότητες για αστικές διαμορφώσεις. Ο αστικός εξοπλισμός στο σύνολο του οικισμού είναι ουσιαστικά ανύπαρκτος, ενώ υπάρχει σχεδόν παντελής έλλειψη σε

κοινόχρηστα καθιστικά, κάδους απορριμμάτων και δημόσιο φωτισμό. Έλλειψη υπάρχει επίσης σε οργανωμένους χώρους πρασίνου (παρτέρια, δέντρα κλπ), ενώ οι υπάρχουσες φυτεύσεις είναι ανεπτυγμένες με ελάχιστο ή και καθόλου σχεδιασμό.

Μετά την αξιολόγηση των παραπάνω στοιχείων προχωρήσαμε στην εκπόνηση της μελέτης, ξεκινώντας με τον καθορισμό των στόχων. Σύμφωνα λοιπόν με τις ανάγκες που η αναθέτουσα υπηρεσία μας επεσήμανε αλλά και τις δικές μας παρατηρήσεις, το έργο καλείται να επιτύχει τα παρακάτω:

- αναβάθμιση των υφιστάμενων κοινόχρηστων εκτάσεων και δημιουργία νέων λειτουργικών χώρων με σύγχρονη αισθητική
- εξασφάλιση της προσβασιμότητας από ΑΜΕΑ και μη σε όλους τους υπό ανάπτυξη χώρους
- ανάπτυξη οικολογικής συνείδησης - οικονομία
- ανάδειξη των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών της τοπικής αρχιτεκτονικής κληρονομιάς
- δημιουργία μιας ήπιας παρέμβασης μέσα από την απλότητα και λιτότητα της κατασκευής
- οριοθέτηση της υπό μελέτη περιοχής καθώς και ενιαίος σχεδιασμός των παρεμβάσεων
- αύξηση της ελκυστικότητας της περιοχής
- βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων.

Έχοντας όλα αυτά τα δεδομένα υπόψη, αντιμετωπίσαμε την εν λόγω μελέτη με τον ακόλουθο τρόπο. Το σημαντικότερο ίσως ζήτημα που έπρεπε να αντιμετωπιστεί ήταν η επιλογή του υλικού της δαπεδόστρωσης, μέσω του οποίου θα έπρεπε να επιτευχθεί η επιθυμητή ενοποίηση των νεότερων χαρακτηριστικών του οικισμού με αυτά των παλαιότερων ιστορικών του περιόδων. Η χρήση χυτού βοτσαλωτού δαπέδου σε ανοιχτούς χρωματισμούς θεωρήθηκε η καταλληλότερη, καθώς αποτελεί ένα σύγχρονο μεν, αλλά αρκετά προσαρμόσιμο στον τοπικό χαρακτήρα του οικισμού υλικό. Το βοτσαλωτό δάπεδο οριοθετείται εκατέρωθεν από ζώνες πλάτους 10 εκατοστών, από ορθογωνισμένα φιλέτα ντόπιας πέτρας επίσης ανοιχτών χρωματισμών, που συντελούν στην ακόμα πιο ισορροπημένη ενοποίηση της επέμβασης με την υπάρχουσα κατάσταση. Οι ζώνες πλάτους 2 μέτρων από τα ίδια αυτά φιλέτα, που τοποθετούνται στα όρια της περιοχής μελέτης και κάθετα προς τον άξονα του εκάστοτε δρόμου, σηματοδοτούν τη μετάβαση σε αυτήν και λειτουργούν ως ένα ακόμα σημείο αναφοράς στο ιστορικό παρελθόν του οικισμού. Η συνδυαστική επομένως χρήση, από τη μια μεριά του βοτσαλωτού δαπέδου ως εκπροσώπου της πιο σύγχρονης όψης του οικισμού, και από την άλλη της ντόπιας πέτρας ως αναφορά στα ιστορικά του στοιχεία (καθώς αποτελούσε πάντοτε το βασικό δομικό υλικό των κτιρίων του οικισμού), θεωρείται ότι επιτυγχάνει την επιδιωκόμενη ενοποιητική παρέμβαση. Παράλληλα προς την κατεύθυνση των δρόμων και σε απόσταση 35 εκατοστών κατά προσέγγιση από τη μία πλευρά τους τοποθετείται επίσης όδευση για άτομα με προβλήματα όρασης, κατασκευασμένη από ειδικές για την περίπτωση ανάγλυφες πλάκες, πλάτους 30 εκατοστών και χρώματος γκρι-μπεζ.

Η γενικότερη στενότητα του οδικού δικτύου περιορίζει την εκμετάλλευση των κοινόχρηστων χώρων αποκλειστικά στη μικρή πλατεία μπροστά από το σχολείο, όπως αναφέρθηκε και προηγουμένως. Εκεί λοιπόν προτείνεται η δημιουργία δύο πέτρινων καθιστικών, καθώς και η διαμόρφωση τεσσάρων θέσεων στάθμευσης, για την εξυπηρέτηση των κατοίκων του οικισμού.

Αντίστοιχη είναι και η αντιμετώπιση των χώρων φύτευσης, οι οποίοι τοποθετούνται σε συνδυασμό τόσο με τα προτεινόμενα καθιστικά όσο και με τους χώρους στάθμευσης. Τα προβλεπόμενα προς φύτευση είδη συμβάλλουν στην περιβαλλοντική αναβάθμιση της περιοχής. Έτσι, το ύψος και το πλάτος ανάπτυξης των δέντρων και των θάμνων που προτείνονται είναι κατάλληλα ώστε να έχουν τις αναγκαίες και απαιτούμενες διαστάσεις, τόσο για να μη δημιουργούνται προβλήματα στην κίνηση πεζών και οχημάτων, αλλά και συγχρόνως για να συμβάλλουν στη βελτίωση των συνθηκών κίνησης των πολιτών, καθώς και στη βελτίωση του μικροκλίματος της περιοχής με την κατάλληλη σκίαση το καλοκαίρι και την ανεμπόδιστη ηλιοφάνεια το χειμώνα.

Περιβαλλοντικός περιορισμός ως προς τη φύτευση αποτελεί και η επιλογή τέτοιων ειδών φυτών τα οποία δε δημιουργούν προβλήματα αλλεργίας στους κατοίκους της περιοχής κατά την περίοδο της άνοιξης. Επίσης, τα φυτά που χρησιμοποιούνται έχουν μικρές απαιτήσεις σε θρεπτικά στοιχεία και νερό, συμβάλλοντας κατά τον τρόπο αυτό στην εξοικονόμηση νερού, ενώ για λόγους ενίσχυσης της εντοπιότητας τα φυτά που χρησιμοποιούνται επιλέγονται από μία γκάμα φυτών της τοπικής χλωρίδας.

Τέλος, τοποθετούνται φωτιστικά σε όλη την έκταση της υπό μελέτη περιοχής, κατά κύριο λόγο επιτοίχια, καθώς η στενότητα των δρόμων επιτρέπει μόνο σε λιγοστά σημεία την τοποθέτηση επίστυλων, και κάδοι απορριμμάτων στα καταλληλότερα για την εξυπηρέτηση των κατοίκων σημεία.

ΟΙΚΙΣΜΟΥ ΖΟΥΡΙΔΙΟΥ

Το αντικείμενο της Μελέτης είναι η ανάπλαση τμήματος του οικισμού του Ζουριδίου. Ο οικισμός ανήκει στον πρώην Δήμο Νικηφόρου Φωκά, ο οποίος έχει ενσωματωθεί πλέον στο Δήμο Ρεθύμνου, και βρίσκεται 20 χιλιόμετρα νοτιοδυτικά της πόλεως του Ρεθύμνου, κοντά στα όρια με το νομό Χανίων και σε ημιορεινή θέση, υψομέτρου 260 μέτρων. Το Ζουριδί, όπως και τα υπόλοιπα χωριά της ευρύτερης περιοχής, έχει μια μακραίωνη ιστορική παρουσία, με ενεργή συμμετοχή στα γεγονότα της Ελληνικής Επανάστασης του 1821. Ιδιαίτερα σημαντική ως προς τη διαμόρφωση του αρχιτεκτονικού χαρακτήρα του οικισμού, ο οποίος διατηρείται μέχρι σήμερα σχεδόν αναλλοίωτος, παρά τις κατά τόπους μεταγενέστερες επεμβάσεις, ήταν η περίοδος της Ενετοκρατίας. Αυτός ο ενετικός χαρακτήρας είναι ιδιαίτερα εμφανής στο υπό μελέτη τμήμα, το οποίο αποτελεί ουσιαστικά τον ιστορικό και γεωγραφικό πυρήνα του οικισμού.

Η εν λόγω λοιπόν μελέτη καλείται να καλύψει συγκεκριμένες απαιτήσεις του Δήμου με σκοπό τη βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων της περιοχής. Οι απαιτήσεις αυτές, αφορούν:

- τις λειτουργικές και αισθητικές αναπλάσεις αναβάθμισης κοινόχρηστων χώρων (όπως είναι οι πλακοστρώσεις, οι χώροι πρασίνου, χώροι στάσης των περαστικών)
- την τοποθέτηση φωτισμού τόσο για ασφαλή πρόσβαση στους κοινόχρηστους χώρους όσο και για τη συνολική ανάδειξη τους, και
- τη δημιουργία πρόσβασης για άτομα με προβλήματα όρασης.

Οι παρεμβάσεις αυτές θα πρέπει να γίνουν παράλληλα με τη διατήρηση της κίνησης των τροχοφόρων στους δρόμους της περιοχής.

Για την εφαρμογή της μελέτης μάς δόθηκε υφιστάμενη τοπογραφική αποτύπωση, η οποία, μετά από μικρού βαθμού τροποποιήσεις και σημειακές διορθώσεις και προσαρμογές, αποτέλεσε το βασικό υπόβαθρο για το επόμενο στάδιο του σχεδιασμού.

Η επί τόπου επίσκεψη και η φωτογραφική τεκμηρίωση της υπό μελέτη περιοχής βοήθησαν σημαντικά στον καθορισμό των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών της, καθώς και στον εντοπισμό των ελλείψεων που απαιτούνταν να αντιμετωπισθούν. Διαπιστώθηκε λοιπόν, όπως αναφέρθηκε και προηγουμένως, ότι τα στοιχεία της ενετικής περιόδου κυριαρχούν στο τμήμα αυτό του οικισμού, τόσο στην αρχιτεκτονική όσο και στην ευρύτερη πολεοδομική κλίμακα. Συγκεκριμένα, οι κατοικίες, οι οποίες αποτελούν σχεδόν την αποκλειστική χρήση της περιοχής, είναι κατασκευασμένες από πέτρα σε ανοιχτούς χρωματισμούς, ενώ μία πληθώρα στοιχείων προδίδουν την προσαρμοσμένη στα τοπικά δεδομένα ενετική τους καταγωγή, όπως τα περιθωρώματα με ημικυκλικές απολήξεις, τα διακοσμητικά γείσα κ.ά. Επιπλέον, οι δρόμοι είναι ιδιαίτερα στενοί, με τη χρήση τους να περιορίζεται κατά κύριο λόγο στην εξυπηρέτηση των κατοίκων, ενώ εμφανίζουν σε λιγοστά σημεία μικρές διαπλατύνσεις, λειτουργώντας ως υποτυπώδους μορφής πλατείες. Σε αρκετά σημεία, οι διαδοχικές και ακανόνιστες τοπικές επιδιορθώσεις τους έχουν πλέον καταστήσει λειτουργικά και αισθητικά ανεπαρκείς. Ο αστικός εξοπλισμός είναι σχεδόν ανύπαρκτος, περιοριζόμενος σε κάποιες μικρής κλίμακας διαμορφώσεις, ενώ υπάρχει σχεδόν παντελής έλλειψη σε κοινόχρηστα καθιστικά, κάδους απορριμμάτων και δημόσιο φωτισμό. Έλλειψη υπάρχει επίσης σε οργανωμένους χώρους πρασίνου (παρτέρια, δέντρα κλπ), ενώ οι υπάρχουσες φυτεύσεις είναι ανεπτυγμένες με ελάχιστο ή και καθόλου σχεδιασμό.

Μετά την αξιολόγηση των παραπάνω στοιχείων προχωρήσαμε στην εκπόνηση της μελέτης, ξεκινώντας με τον καθορισμό των στόχων. Σύμφωνα λοιπόν με τις ανάγκες που η αναθέτουσα υπηρεσία μας επεσήμανε αλλά και τις δικές μας παρατηρήσεις, το έργο καλείται να επιτύχει τα παρακάτω:

- αναβάθμιση των υφιστάμενων κοινόχρηστων εκτάσεων και δημιουργία νέων λειτουργικών χώρων με σύγχρονη αισθητική
- εξασφάλιση της προσβασιμότητας από ΑΜΕΑ και μη σε όλους τους υπό ανάπλαση χώρους
- ανάπτυξη οικολογικής συνείδησης - οικονομία
- ανάδειξη των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών της τοπικής αρχιτεκτονικής κληρονομιάς

- δημιουργία μιας ήπιας παρέμβασης μέσα από την απλότητα και λιτότητα της κατασκευής
- οριοθέτηση της υπό μελέτη περιοχής καθώς και ενιαίος σχεδιασμός των παρεμβάσεων
- αύξηση της ελκυστικότητας της περιοχής
- βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων.

Έχοντας όλα αυτά τα δεδομένα υπόψη, αντιμετωπίσαμε την εν λόγω μελέτη με τον ακόλουθο τρόπο. Το σημαντικότερο ίσως ζήτημα που έπρεπε να αντιμετωπιστεί ήταν η επιλογή του υλικού της δαπεδόστρωσης. Η χρήση ορθογωνισμένης ντόπιας πέτρας σε ανοιχτούς χρωματισμούς θεωρήθηκε η καταλληλότερη, καθώς αποκαθιστά σε σημαντικό βαθμό τον αλλοιωμένο από τις μεταγενέστερες επεμβάσεις χαρακτήρα του οδικού δικτύου του τμήματος αυτού του οικισμού. Επιπλέον, η μεγάλη της συνάφεια με την αντίστοιχη πέτρα που χρησιμοποιείται ως δομικό υλικό στις περισσότερες από τις κατοικίες της περιοχής, συμβάλλει σε μεγάλο βαθμό στην ισορροπημένη ενοποίηση της επέμβασης με την υπάρχουσα κατάσταση, ενώ παράλληλα συντελεί με το βέλτιστο τρόπο στην ανάδειξη ενός από τα βασικότερα χαρακτηριστικά του οικισμού. Οι πλακοστρώσεις αυτές οριοθετούνται εκατέρωθεν από ζώνες του ίδιου υλικού, στη μορφή όμως εδώ φιλέτων πλάτους 10 εκατοστών, οι οποίες εξυπηρετούν το σαφέστερο διαχωρισμό, και ταυτόχρονα την ομαλότερη μετάβαση από το κατακόρυφο στο οριζόντιο επίπεδο, από τον ιδιωτικό στο δημόσιο χώρο, από την επέμβαση στην υπάρχουσα κατάσταση. Αντίστοιχο ρόλο παίζουν και οι ζώνες πλάτους 2 μέτρων από τα ίδια αυτά φιλέτα, που τοποθετούνται στα όρια της περιοχής μελέτης και κάθετα προς τον άξονα του εκάστοτε δρόμου, σηματοδοτώντας τη μετάβαση σε αυτήν. Παράλληλα προς την κατεύθυνση των δρόμων και σε απόσταση 35 εκατοστών κατά προσέγγιση από τη μία παρεία τους τοποθετείται επίσης όδευση για άτομα με προβλήματα όρασης, κατασκευασμένη από ειδικές για την περίπτωση ανάγλυφες πλάκες, πλάτους 30 εκατοστών και χρώματος γκρι-μπλεζ.

Η γενικότερη στενότητα του οδικού δικτύου περιορίζει την εκμετάλλευση των κοινόχρηστων χώρων ουσιαστικά στις λιγοστές μικρές πλατείες ή διαπλατύνσεις οδών, στις οποίες προτείνεται η δημιουργία πέτρινων καθιστικών, με ενιαία σε όλη την περιοχή αντιμετώπιση και μορφή προσαρμοσμένη στις εκάστοτε ανάγκες και δυνατότητες. Στη μικρή πλατεία μπροστά από το ναό του Αγίου Παντελεήμονα προτείνεται και η δημιουργία ενός ξύλινου καθιστικού με τραπέζι.

Αντίστοιχη είναι και η αντιμετώπιση των χώρων φύτευσης, οι οποίοι σε αρκετές περιπτώσεις τοποθετούνται σε συνδυασμό με κάποιο καθιστικό. Τα προβλεπόμενα προς φύτευση είδη συμβάλλουν στην περιβαλλοντική αναβάθμιση της περιοχής. Έτσι, το ύψος και το πλάτος ανάπτυξης των δέντρων και των θάμνων που προτείνονται είναι κατάλληλα ώστε να έχουν τις αναγκαίες και απαιτούμενες διαστάσεις, τόσο για να μη δημιουργούνται προβλήματα στην κίνηση πεζών και οχημάτων όσο και για να συμβάλλουν συγχρόνως στη βελτίωση των συνθηκών κίνησης των πολιτών, αλλά και στη βελτίωση του μικροκλίματος της περιοχής, με την κατάλληλη σκίαση το καλοκαίρι και την ανεμπόδιση ηλιοφάνεια το χειμώνα.

Περιβαλλοντικός περιορισμός ως προς τη φύτευση αποτελεί και η επιλογή τέτοιων ειδών φυτών τα οποία δε δημιουργούν προβλήματα αλλεργίας στους κατοίκους της περιοχής κατά την περίοδο της άνοιξης. Επίσης, τα φυτά που χρησιμοποιούνται έχουν μικρές απαιτήσεις σε θρεπτικά στοιχεία και νερό, συμβάλλοντας κατά τον τρόπο αυτό στην εξοικονόμηση νερού, ενώ για λόγους ενίσχυσης της εντοπιότητας τα φυτά που χρησιμοποιούνται επιλέγονται από μία γκάμα φυτών της τοπικής χλωρίδας.

Τέλος, τοποθετούνται φωπιστικά σε όλη την έκταση της υπό μελέτη περιοχής, κατά κύριο λόγο επιτοίχια, καθώς η στενότητα των δρόμων επιτρέπει μόνο σε λιγοστά σημεία την τοποθέτηση επίστυλων, και κάδοι απορριμμάτων στα καταλληλότερα για την εξυπηρέτηση των κατοίκων σημεία.

ΑΝΩ ΒΑΡΣΑΜΟΝΕΡΟΥ

Το αντικείμενο της Μελέτης είναι η ανάπλαση τμήματος του οικισμού του Άνω Βαρσαμόνερου. Ο οικισμός ανήκει στον πρώην Δήμο Νικηφόρου Φωκά, ο οποίος έχει ενσωματωθεί πλέον στο Δήμο Ρεθύμνου, και βρίσκεται 14 χιλιόμετρα νοτιοδυτικά της πόλεως του Ρεθύμνου, σε υψόμετρο 380 μέτρων. Κατά την απογραφή του 1940 ο οικισμός καταγράφηκε ως Άνω Βαρσαμόνερο, ονομασία που έχει επικρατήσει έως σήμερα. Σε όλες όμως τις βενετσιάνικες απογραφές αναφέρεται ως Άνω Βαρσαμόνερο, ονομασία που θεωρείται και ορθότερη, καθώς η επικρατέστερη εκδοχή για την προέλευσή της είναι το αρωματικό φυτό βάρσαμος. Παρά τη συνεχόμενη ιστορική παρουσία του οικισμού από την περίοδο της Ενετοκρατίας, η οποία έπαιξε κατά πάσα πιθανότητα σημαντικότατο ρόλο στην αρχική διαμόρφωση του

αρχιτεκτονικού του χαρακτήρα, οι ιδιαίτερα εκτεταμένες μεταγενέστερες επεμβάσεις, κατά τη διάρκεια των αιώνων που ακολούθησαν, είχαν ως αποτέλεσμα την απώλεια αυτού του χαρακτήρα. Έτσι, σε αντίθεση με τους περισσότερους από τους οικισμούς της ευρύτερης περιοχής, τα ενετικά χαρακτηριστικά είναι πλέον αρκετά δυσδιάκριτα, ενώ σε μεγαλύτερο βαθμό έχουν διασωθεί στοιχεία της τοπικής αρχιτεκτονικής παράδοσης.

Η εν λόγω λοιπόν μελέτη καλείται να καλύψει συγκεκριμένες απαιτήσεις του Δήμου με σκοπό τη βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων της περιοχής. Οι απαιτήσεις αυτές, αφορούν:

- τις λειτουργικές και αισθητικές αναπλάσεις αναβάθμισης κοινόχρηστων χώρων (όπως είναι οι πλακοστρώσεις, οι χώροι πρασίνου, χώροι στάσης των περαστικών)
- την τοποθέτηση φωτισμού τόσο για ασφαλή πρόσβαση στους κοινόχρηστους χώρους όσο και για τη συνολική ανάδειξη τους, και
- τη δημιουργία πρόσβασης για άτομα με προβλήματα όρασης.

Οι παρεμβάσεις αυτές θα πρέπει να γίνουν παράλληλα με τη διατήρηση της κίνησης των τροχοφόρων στους δρόμους της περιοχής.

Για την εφαρμογή της μελέτης μάς δόθηκε υφιστάμενη τοπογραφική αποτύπωση, η οποία, μετά από μικρού βαθμού τροποποιήσεις και σημειακές διορθώσεις και προσαρμογές, αποτέλεσε το βασικό υπόβαθρο για το επόμενο στάδιο του σχεδιασμού.

Η επί τόπου επίσκεψη και η φωτογραφική τεκμηρίωση της υπό μελέτη περιοχής βοήθησαν σημαντικά στον καθορισμό των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών της, καθώς και στον εντοπισμό των ελλείψεων που απαιτούνταν να αντιμετωπισθούν. Διαπιστώθηκε λοιπόν ότι, παρά την ύπαρξη διάσπαρτων μορφολογικών στοιχείων της παραδοσιακής κρητικής αρχιτεκτονικής (όπως τα περιθυρώματα με ημικυκλικές απολήξεις, οι καμάρες κ.ά.), οι αρχιτεκτονικές εξελίξεις κατά τη διάρκεια του 20ού αιώνα έχουν συμβάλλει με εξίσου καθοριστικό τρόπο στη διαμόρφωση της σημερινής εικόνας του οικισμού. Έχει εμφανιστεί έτσι ένας μεγάλος αριθμός αποκατεστημένων με σύγχρονα υλικά ή και εξ ολοκλήρου νεόδμητων οικοδομών, οι οποίες βέβαια διατηρούν έως ένα βαθμό τα προαναφερόμενα χαρακτηριστικά των προγενέστερων περιόδων. Περνώντας στην πολεοδομική κλίμακα, το οδικό δίκτυο του τμήματος αυτού του οικισμού είναι εξαιρετικά στενό, με εξαίρεση κάποιες σημειακές διαπλατύνσεις, η ευρύτερη από τις οποίες εμφανίζεται στο βορειοανατολικό τμήμα της υπό μελέτη περιοχής, σχηματίζοντας μία μικρή πλατεία. Σε αρκετά σημεία των δρόμων, οι διαδοχικές και ακανόνιστες τοπικές επιδιορθώσεις τούς έχουν πλέον καταστήσει λειτουργικά και αισθητικά ανεπαρκείς. Ο αστικός εξοπλισμός στο σύνολο του οικισμού είναι ουσιαστικά ανύπαρκτος, ενώ υπάρχει σχεδόν παντελής έλλειψη σε κοινόχρηστα καθιστικά, κάδους απορριμμάτων και δημόσιο φωτισμό. Έλλειψη υπάρχει επίσης σε οργανωμένους χώρους πρασίνου (παρτέρια, δέντρα κλπ), ενώ οι υπάρχουσες φυτεύσεις είναι ανεπτυγμένες με ελάχιστο ή και καθόλου σχεδιασμό.

Μετά την αξιολόγηση των παραπάνω στοιχείων προχωρήσαμε στην εκπόνηση της μελέτης, ξεκινώντας με τον καθορισμό των στόχων. Σύμφωνα λοιπόν με τις ανάγκες που η αναθέτουσα υπηρεσία μας επεσήμανε αλλά και τις δικές μας παρατηρήσεις, το έργο καλείται να επιτύχει τα παρακάτω:

- αναβάθμιση των υφιστάμενων κοινόχρηστων εκτάσεων και δημιουργία νέων λειτουργικών χώρων με σύγχρονη αισθητική
- εξασφάλιση της προσβασιμότητας από ΑΜΕΑ και μη σε όλους τους υπό ανάπλαση χώρους
- ανάπτυξη οικολογικής συνείδησης - οικονομία
- ανάδειξη των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών της τοπικής αρχιτεκτονικής κληρονομιάς
- δημιουργία μιας ήπιας παρέμβασης μέσα από την απλότητα και λιτότητα της κατασκευής
- οριοθέτηση της υπό μελέτη περιοχής καθώς και ενιαίος σχεδιασμός των παρεμβάσεων
- αύξηση της ελκυστικότητας της περιοχής
- βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων.

Έχοντας όλα αυτά τα δεδομένα υπόψη, αντιμετωπίσαμε την εν λόγω μελέτη με τον ακόλουθο τρόπο. Το σημαντικότερο ίσως ζήτημα που έπρεπε να αντιμετωπιστεί ήταν η επιλογή του υλικού της δαπεδόστρωσης, μέσω του οποίου θα έπρεπε να επιτευχθεί η επιθυμητή ενοποίηση των νεότερων χαρακτηριστικών του οικισμού με αυτά των παλαιότερων ιστορικών του περιόδων. Η χρήση χυτού βοτσαλωτού δαπέδου σε ανοιχτούς χρωματισμούς θεωρήθηκε η

καταλληλότερη, καθώς αποτελεί ένα σύγχρονο μεν, αλλά αρκετά προσαρμόσιμο στον τοπικό χαρακτήρα του οικισμού υλικό. Το βοτσαλωτό δάπεδο οριοθετείται εκατέρωθεν από ζώνες πλάτους 10 εκατοστών, από ορθογωνισμένα φιλέτα ντόπιας πέτρας επίσης ανοιχτών χρωματισμών, που συντελούν στην ακόμα πιο ισορροπημένη ενοποίηση της επέμβασης με την υπάρχουσα κατάσταση. Οι ζώνες πλάτους 2 μέτρων από τα ίδια αυτά φιλέτα, που τοποθετούνται στα όρια της περιοχής μελέτης και κάθετα προς τον άξονα του εκάστοτε δρόμου, σηματοδοτούν τη μετάβαση σε αυτήν και λειτουργούν ως ένα ακόμα σημείο αναφοράς στο ιστορικό παρελθόν του οικισμού. Η συνδυαστική επομένως χρήση, από τη μια μεριά του βοτσαλωτού δαπέδου ως εκπροσώπου της πιο σύγχρονης όψης του οικισμού, και από την άλλη της ντόπιας πέτρας ως αναφορά στα ιστορικά του στοιχεία (καθώς αποτελούσε πάντοτε το βασικό δομικό υλικό των κτιρίων του οικισμού), θεωρείται ότι επιτυγχάνει την επιδιωκόμενη ενοποιητική παρέμβαση. Παράλληλα προς την κατεύθυνση των δρόμων και σε απόσταση 35 εκατοστών κατά προσέγγιση από τη μία παρειά τους τοποθετείται επίσης όδευση για άτομα με προβλήματα όρασης, κατασκευασμένη από ειδικές για την περίπτωση ανάγλυφες πλάκες, πλάτους 30 εκατοστών και χρώματος γκρι-μπεζ.

Η γενικότερη στενότητα του οδικού δικτύου περιορίζει την εκμετάλλευση των κοινόχρηστων χώρων ουσιαστικά στη μικρή πλατεία που αναφέρθηκε προηγουμένως. Εκεί λοιπόν προτείνεται η διαμόρφωση έξι θέσεων στάθμευσης, σε δύο ομάδες των τριών, για την εξυπηρέτηση των κατοίκων του οικισμού. Επιπλέον, σε μία σαφώς μικρότερη διαπλάτυνση, αλλά με εντυπωσιακή θέα προς τη γύρω περιοχή, προτείνεται η δημιουργία δύο πέτρινων καθιστικών.

Αντίστοιχη είναι και η αντιμετώπιση των χώρων φύτευσης, οι οποίοι τοποθετούνται σε συνδυασμό τόσο με τα προτεινόμενα καθιστικά όσο και με τους χώρους στάθμευσης, αλλά και μεμονωμένα σε κάποιες περιπτώσεις, όταν το επιτρέπει το πλάτος του δρόμου. Τα προβλεπόμενα προς φύτευση είδη συμβάλλουν στην περιβαλλοντική αναβάθμιση της περιοχής. Έτσι, το ύψος και το πλάτος ανάπτυξης των δέντρων και των θάμνων που προτείνονται είναι κατάλληλα ώστε να έχουν τις αναγκαίες και απαιτούμενες διαστάσεις, τόσο για να μη δημιουργούνται προβλήματα στην κίνηση πεζών και οχημάτων, αλλά και συγχρόνως για να συμβάλλουν στη βελτίωση των συνθηκών κίνησης των πολιτών, καθώς και στη βελτίωση του μικροκλίματος της περιοχής με την κατάλληλη σκίαση το καλοκαίρι και την ανεμπόδιστη ηλιοφάνεια το χειμώνα.

Περιβαλλοντικός περιορισμός ως προς τη φύτευση αποτελεί και η επιλογή τέτοιων ειδών φυτών τα οποία δε δημιουργούν προβλήματα αλλεργίας στους κατοίκους της περιοχής κατά την περίοδο της άνοιξης. Επίσης, τα φυτά που χρησιμοποιούνται έχουν μικρές απαιτήσεις σε θρεπτικά στοιχεία και νερό, συμβάλλοντας κατά τον τρόπο αυτό στην εξοικονόμηση νερού, ενώ για λόγους ενίσχυσης της εντοπιότητας τα φυτά που χρησιμοποιούνται επιλέγονται από μία γκάμα φυτών της τοπικής χλωρίδας.

Τέλος, τοποθετούνται φωτιστικά σε όλη την έκταση της υπό μελέτη περιοχής, κατά κύριο λόγο επιτοίχια, καθώς η στενότητα των δρόμων επιτρέπει μόνο σε λιγοστά σημεία την τοποθέτηση επίστυλων, και κάδοι απορριμμάτων στα καταλληλότερα για την εξυπηρέτηση των κατοίκων σημεία.

ΑΓΙΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ

Το αντικείμενο της Μελέτης είναι η ανάπλαση τμήματος του οικισμού του Αγίου Κωνσταντίνου. Ο οικισμός ανήκει στον πρώην Δήμο Νικηφόρου Φωκά, ο οποίος έχει ενσωματωθεί πλέον στο Δήμο Ρεθύμνου, και βρίσκεται 16 χιλιόμετρα νοτιοδυτικά της πόλεως του Ρεθύμνου, σε υψόμετρο 250 μέτρων και σε βραχύωδη σχετικά θέση. Ο Άγιος Κωνσταντίνος αναφέρεται σε βενετσιάνικες απογραφές ήδη από το 16^ο αιώνα, ενώ κατά την περίοδο της ενετοκρατίας αποτελούσε φέουδο της οικογένειας Μπαρότζι και τόπο παραθερισμού των ενετών αρχόντων του Ρεθύμνου. Η παραπάνω περίοδος έχει συντελέσει σημαντικά στη διαμόρφωση του αρχιτεκτονικού χαρακτήρα του οικισμού, ο οποίος διατηρείται μέχρι σήμερα σχεδόν αναλλοίωτος. Αυτός ο ενετικός χαρακτήρας είναι ιδιαίτερα εμφανής στο υπό μελέτη τμήμα, το οποίο αποτελεί ουσιαστικά τον ιστορικό και γεωγραφικό πυρήνα του οικισμού.

Η εν λόγω λοιπόν μελέτη καλείται να καλύψει συγκεκριμένες απαιτήσεις του Δήμου με σκοπό τη βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων της περιοχής. Οι απαιτήσεις αυτές, αφορούν:

- τις λειτουργικές και αισθητικές αναβάθμισης κοινόχρηστων χώρων (όπως είναι οι πλακοστρώσεις, οι χώροι πρασίνου, χώροι στάσης των περαστικών)

- την τοποθέτηση φωτισμού τόσο για ασφαλή πρόσβαση στους κοινόχρηστους χώρους όσο και για τη συνολική ανάδειξη τους, και
- τη δημιουργία πρόσβασης για άτομα με προβλήματα όρασης.

Οι παρεμβάσεις αυτές θα πρέπει να γίνουν παράλληλα με τη διατήρηση της κίνησης των τροχοφόρων στους δρόμους της περιοχής.

Για την εφαρμογή της μελέτης μάς δόθηκε υφιστάμενη τοπογραφική αποτύπωση, η οποία, μετά από μικρού βαθμού τροποποιήσεις και σημειακές διορθώσεις και προσαρμογές, αποτέλεσε το βασικό υπόβαθρο για το επόμενο στάδιο του σχεδιασμού.

Η επί τόπου επίσκεψη και η φωτογραφική τεκμηρίωση της υπό μελέτη περιοχής βοήθησαν σημαντικά στον καθορισμό των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών της, καθώς και στον εντοπισμό των ελλείψεων που απαιτούνταν να αντιμετωπισθούν. Διαπιστώθηκε λοιπόν, όπως αναφέρθηκε και προηγουμένως, ότι τα στοιχεία της ενετικής περιόδου κυριαρχούν στο τμήμα αυτό του οικισμού, τόσο στην αρχιτεκτονική όσο και στην ευρύτερη πολεοδομική κλίμακα. Συγκεκριμένα, οι κατοικίες, οι οποίες αποτελούν και την αποκλειστική χρήση της περιοχής, είναι κατασκευασμένες από πέτρα σε ανοιχτούς χρωματισμούς, ενώ μία πληθώρα στοιχείων προδίδουν την προσαρμοσμένη στα τοπικά δεδομένα ενετική τους καταγωγή, όπως τα περιθυρώματα με ημικυκλικές ή, σπανιότερα, αετωματικές απολήξεις, τα διακοσμητικά γείσα, τα φουρούσια των εξωστών κ.ά. Επιπλέον, οι δρόμοι είναι ιδιαίτερα στενοί, με τη χρήση τους να περιορίζεται κατά κύριο λόγο στην εξυπηρέτηση των κατοίκων, ενώ εμφανίζουν σε λιγοστά σημεία μικρές διαπλατύνσεις, λειτουργώντας ως υποτυπώδους μορφής πλατείες. Σε αρκετά σημεία, οι διαδοχικές και ακανόνιστες τοπικές επιδιορθώσεις τους έχουν πλέον καταστήσει λειτουργικά και αισθητικά ανεπαρκείς. Ο αστικός εξοπλισμός είναι σχεδόν ανύπαρκτος, περιοριζόμενος σε κάποιες κρήνες και σε μικρής κλίμακας διαμορφώσεις, ενώ υπάρχει σχεδόν παντελής έλλειψη σε κοινόχρηστα καθιστικά, κάδους απορριμμάτων και δημόσιο φωτισμό. Έλλειψη υπάρχει επίσης σε οργανωμένους χώρους πρασίνου (παρτέρια, δέντρα κλπ), ενώ οι υπάρχουσες φυτεύσεις είναι ανεπτυγμένες με ελάχιστο ή και καθόλου σχεδιασμό.

Μετά την αξιολόγηση των παραπάνω στοιχείων προχωρήσαμε στην εκπόνηση της μελέτης, ξεκινώντας με τον καθορισμό των στόχων. Σύμφωνα λοιπόν με τις ανάγκες που η αναθέτουσα υπηρεσία μας επεσήμανε αλλά και τις δικές μας παρατηρήσεις, το έργο καλείται να επιτύχει τα παρακάτω:

- αναβάθμιση των υφιστάμενων κοινόχρηστων εκτάσεων και δημιουργία νέων λειτουργικών χώρων με σύγχρονη αισθητική
- εξασφάλιση της προσβασιμότητας από ΑΜΕΑ και μη σε όλους τους υπό ανάπτυξη χώρους
- ανάπτυξη οικολογικής συνείδησης - οικονομία
- ανάδειξη των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών της τοπικής αρχιτεκτονικής κληρονομιάς
- δημιουργία μιας ήπιας παρέμβασης μέσα από την απλότητα και λιτότητα της κατασκευής
- οριοθέτηση της υπό μελέτη περιοχής καθώς και ενιαίος σχεδιασμός των παρεμβάσεων
- αύξηση της ελκυστικότητας της περιοχής
- βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων.

Έχοντας όλα αυτά τα δεδομένα υπόψη, αντιμετωπίσαμε την εν λόγω μελέτη με τον ακόλουθο τρόπο. Το σημαντικότερο ίσως ζήτημα που έπρεπε να αντιμετωπιστεί ήταν η επιλογή του υλικού της δαπεδόστρωσης. Η χρήση ορθογωνισμένης ντόπιας πέτρας σε ανοιχτούς χρωματισμούς θεωρήθηκε η καταλληλότερη, καθώς αποκαθιστά σε σημαντικό βαθμό τον αλλοιωμένο από τις μεταγενέστερες επεμβάσεις χαρακτήρα του οδικού δικτύου του τμήματος αυτού του οικισμού. Επιπλέον, η μεγάλη της συνάφεια με την αντίστοιχη πέτρα που χρησιμοποιείται ως δομικό υλικό στις περισσότερες από τις κατοικίες της περιοχής, συμβάλλει σε μεγάλο βαθμό στην ισορροπημένη ενοποίηση της επέμβασης με την υπάρχουσα κατάσταση, ενώ παράλληλα συντελεί με το βέλτιστο τρόπο στην ανάδειξη ενός από τα βασικότερα χαρακτηριστικά του οικισμού. Οι πλακοστρώσεις αυτές οριοθετούνται εκατέρωθεν από ζώνες του ίδιου υλικού, στη μορφή όμως εδών φιλέτων πλάτους 10 εκατοστών, οι οποίες εξυπηρετούν το σαφέστερο διαχωρισμό, και ταυτόχρονα την ομαλότερη μετάβαση από το κατακόρυφο στο οριζόντιο επίπεδο, από τον ιδιωτικό στο δημόσιο χώρο, από την επέμβαση στην υπάρχουσα κατάσταση. Αντίστοιχο ρόλο παίζουν και οι ζώνες πλάτους 2 μέτρων από τα ίδια αυτά φιλέτα, που τοποθετούνται στα όρια της περιοχής μελέτης και κάθετα προς τον άξονα του εκάστοτε δρόμου,

σηματοδοτώντας τη μετάβαση σε αυτήν. Παράλληλα προς την κατεύθυνση των δρόμων και σε απόσταση 35 εκατοστών κατά προσέγγιση από τη μία παρειά τους τοποθετείται επίσης όδευση για άτομα με προβλήματα όρασης, κατασκευασμένη από ειδικές για την περίπτωση ανάγλυφες πλάκες, πλάτους 30 εκατοστών και χρώματος γκρι-μπλεζ.

Η γενικότερη στενότητα του οδικού δικτύου περιορίζει την εκμετάλλευση των κοινόχρηστων χώρων ουσιαστικά στις λιγοστές μικρές πλατείες ή διαπλατύνσεις οδών, στις οποίες προτείνεται η δημιουργία πέτρινων καθιστικών, με ενιαία σε όλη την περιοχή αντιμετώπιση και μορφή προσαρμοσμένη στις εκάστοτε ανάγκες και δυνατότητες. Στην κεντρικότερη από τις μικρές αυτές πλατείες προτείνεται και η δημιουργία ενός ξύλινου καθιστικού με τραπέζι.

Αντίστοιχη είναι και η αντιμετώπιση των χώρων φύτευσης, οι οποίοι στις περισσότερες περιπτώσεις τοποθετούνται σε συνδυασμό με κάποιο καθιστικό. Τα προβλεπόμενα προς φύτευση είδη συμβάλλουν στην περιβαλλοντική αναβάθμιση της περιοχής. Έτσι, το ύψος και το πλάτος ανάπτυξης των δέντρων και των θάμνων που προτείνονται είναι κατάλληλα έτσι ώστε να έχουν τις αναγκαίες και απαιτούμενες διαστάσεις τόσο για να μην δημιουργούνται προβλήματα στη κίνηση πεζών και οχημάτων, αλλά συγχρόνως να συμβάλλουν στη βελτίωση των συνθηκών κίνησης των πολιτών, αλλά και στη βελτίωση του μικροκλίματος της περιοχής με την κατάλληλη σκίαση το καλοκαίρι και την ανεμπόδιση ηλιοφάνεια το χειμώνα.

Περιβαλλοντικός περιορισμός ως προς τη φύτευση αποτελεί και η επιλογή τέτοιων ειδών φυτών τα οποία δεν δημιουργούν προβλήματα αλλεργίας στους κατοίκους της περιοχής κατά την περίοδο της άνοιξης. Επίσης, τα φυτά που χρησιμοποιούνται έχουν μικρές απαιτήσεις σε θρεπτικά στοιχεία και νερό, συμβάλλοντας κατά τον τρόπο αυτό στην εξοικονόμηση νερού. Τέλος, για λόγους ενίσχυσης της εντοπιότητας τα φυτά που χρησιμοποιούνται επιλέγονται από μία γκάμα φυτών της τοπικής χλωρίδας.

Τέλος, τοποθετούνται φωτιστικά σε όλη την έκταση της υπό μελέτη περιοχής, κατά κύριο λόγο επιτοίχια, καθώς η στενότητα των δρόμων επιτρέπει μόνο σε λιγοστά σημεία την τοποθέτηση επίστυλων, και κάδοι απορριμμάτων στα καταλληλότερα για την εξυπηρέτηση των κατοίκων σημεία.

Το έργο χρηματοδοτείται από το πρόγραμμα **Ε. Π. ΚΡΗΤΗΣ ΚΑΙ ΝΗΣΩΝ ΑΙΓΑΙΟΥ 2007-2013 ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΤΑΜΕΙΟ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ (ΕΤΠΑ)**.

Το έργο θα κατασκευαστεί σύμφωνα με το Ν.1418/84 ΠΔ 171/87, Ν. 3263/2004 & το Ν.3669/08 όπως αυτοί τροποποιήθηκαν και ισχύουν.

ΡΕΘΥΜΝΟ ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2013

ΟΙ ΜΕΛΕΤΗΤΕΣ ΜΗΧΑΝΙΚΟΙ

ΘΕΩΡΗΘΗΚΕ

ΕΓΚΡΙΘΗΚΕ

ΚΛΑΔΟΣ ΑΝΔΡΕΑΣ
ΑΡΧΙΤΕΚΤΩΝ ΜΗΧΑΝΙΚΟΣ

ΜΠΑΡΙΤΑΝΤΩΝΑΚΗΣ ΝΙΚ.
ΗΛΓΟΣ ΜΗΧ/ΚΟΣ

Η ΠΡΟΙΣΤΑΜΕΝΗ Τ.Υ.Δ.Ρ.

Η Δ/ΝΤΡΙΑ Τ.Υ.Δ.Ρ.

ΚΑΜΗΛΑΚΗ ΚΑΤΕΡΙΝΑ
ΠΟΛΙΤΙΚΟΣ ΜΗΧΑΝΙΚΟΣ Τ.Ε.

ΚΕΛΕΚΗ ΓΕΩΡΓΙΑ
ΑΡΧΙΤΕΚΤΩΝ ΜΗΧΑΝΙΚΟΣ

